

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

לפני: כבוד השופטת מיכל אגמון-גונן

התובע:

דורון עמיר

ע"י ב"כ עוה"ד אורי נחמיאס, שרון לוי, נועה ברקובי, אדוה
שידורסקי ושובל בן מיכאל

נגד

הנתבעים:

1. פטר גרנר
2. פי ג'י סלואר גרינרג'י בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד יצחק סלע

החלטה

על הסמכות העניינית של המחלקה הכלכלית והכלל של "לא יעבירונו עוד" בכך עוסקת ההחלטה שלפניי.

ראשיתה של הפרשה העובדתית העולה בתובענה שלפניי, היא בתובענה שהתנהלה בבית משפט השלום, ונמחקה. במסגרת ההליך בבית משפט השלום הסכימו הצדדים כי הסמכות העניינית נתונה למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי. בהמשך הוגשה התביעה שלפניי, המסתמכת על אותן עובדות ואירועים, אולם הצדדים, עילות התביעה והסעדים אינם זהים. השאלות בהן תעסוק החלטה זו הן האם הסמכות העניינית לדון בתובענה שלפניי היא למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי, או שמא לבית משפט השלום. השאלה השנייה היא, האם, בהינתן שהסמכות העניינית היא לבית משפט השלום, האם מחיקת התביעה ללא נימוקים, והגשת תביעה בהתבסס על אותם אירועים לבית המשפט המחוזי, מקימה את הכלל של "לא יעבירונו עוד".

רקע הדברים וההליכים שלעניין

1. ביום 04.07.24 הגיש התובע עו"ד עמיר דורון (להלן: **התובע**) נגד הנתבעים מר פיטר גרנר וחברת פי ג'י סלואר גרינרג'י בע"מ (להלן בהתאמה: **הנתבע והחברה**), את התביעה שבכותרת למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל-אביב (להלן: **התביעה**).

התביעה מבוססת על הסכם בין התובע לבין הנתבעים מחודש יולי 2021, שלפיו התובע ישקיע בחברה כספים לצורך פיתוח וייצור של מוצר המתבסס על פטנט רשום (בתחום הסולרי) שפיתח הנתבע, וייהנה תמורת השקעתו מאחוזים משמעותיים בחברה ומתגמולים כספיים גבוהים (להלן בהתאמה: **המוצר, הפטנט וההסכם**). התובע טוען כי עמד בהתחייבויותיו לפי ההסכם והעביר

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

1 כספים לחשבון החברה בסך כולל של 440,000 ₪ (הפעילה הראשונה עליה סוכם בהסכם, בתוספת
2 בונוס) אך לטענתו, הנתבע נטל חלק מהכספים מחשבון זה (סכום של 168,605 ₪) והעביר אותם,
3 במהלך מספר חודשים, לחשבונו הפרטי. בכתב התביעה נטען כי עילת התביעה נולדה עם העברת
4 הכספים במועד הראשון מחשבון החברה לחשבונו הפרטי של הנתבע. בהליך שהתקיים בבית משפט
5 השלום טען הנתבע כי מדובר בשכר עבודתו, אך התובע, בכתב התביעה לפניי, מכחיש את הדברים.
6 התובע טוען כי ההסכם במהותו הוא הסכם שותפות, שבו מצד אחד עומד התובע עצמו ומצד שני
7 החברה והנתבע באופן אישי. עוד נטען בכתב התביעה, כי הצדדים בנו סדנא לייצור המוצר בחצר
8 בית הוריו של התובע ומספר חברות התענייני בפטנט ובמוצר, אך הנתבע הערים קשיים בלתי
9 סבירים על התקשרויות עם צדדים שלישיים וגרם לכך שכל המתעניינים משכו את ידיהם
10 מההתקשרות, אף כאשר היה הסכם חתום עמם. התובע מייחס את העובדה שלא נקשר כל הסכם
11 עם משקיעים פוטנציאליים בהתנהלות הרשלנית של הנתבע.

12
13 2. עילות התביעה הנטענות הן קיפוח המיעוט, הפרת חובת אמונים ופעולה בניגוד עניינים,
14 במסגרת דיני החברות; הפרת ההסכם והתנהלות בחוסר תום לב במסגרת דיני החוזים; הפרת חובת
15 הזהירות לפי פקודת הנזיקין; ועשיית עושר ולא במשפט. התובע מדגיש כי הנזק נגרם לו אישית,
16 ועל כן מוגשת תובענה זו ולא תביעה נגזרת (זאת, על אף שהתובע מדגיש כי הכספים הועברו מחשבון
17 החברה לחשבונו האישי של הנתבע).

18
19 3. הסעדים המתבקשים בתביעה הם בראש ובראשונה הרמת מסך ההתאגדות "בין
20 הנתבעים" (פס' 46 לכתב התביעה), כיון שמדובר במקרה בו: "**נעשה שימוש במסך ההתאגדות**
21 **לשם הונאת אדם (התובע), קיפוח נושה (התובע) וכיו"ב**" (פס' 47 לכתב התביעה). זאת, על אף
22 שכיום מחזיק התובע ב-25% ממניות החברה. סעד שני הוא השבת הכספים ששילם התובע לחשבון
23 החברה בסך כולל של 440,000 ₪ ובונוס, פיצוי בסכום של 100,000 ₪ בגין נזק לא ממוני.

24
25 4. בפתח התביעה מציין התובע, כנדרש בתקנות, כי בין התובע לנתבע באופן אישי התקיים
26 הליך קודם בבית משפט השלום בכפר סבא במסגרת ת"א 61061-06-77 **דורון נ' גרנר**, הליך
27 שכאמור, נמחק (להלן: **ההליך בשלום**). בהליך בבית משפט השלום התובע תבע רק את הנתבע ולא
28 את החברה על בסיס אותו מסד עובדתי בדיוק. מרבית העובדות הנטענות בכתב התביעה זהות בכתב
29 התביעה בהליך בשלום ובכתב התביעה שלפניי (כתב התביעה בהליך בשלום ופרוטוקול הדיון צורפו
30 כנספח 3 לכתב התביעה שלפניי). עם זאת, העילות והסעדים שונים בחלקם מאלו בגינם הוגשה
31 התביעה שלפניי. כך, למשל, הסעד של הרמת מסך, שלא נתבע בבית משפט השלום כיון שהחברה
32 לא הייתה צד להליך. הסעד העיקרי שביקש התובע במסגרת ההליך בשלום היה מינוי בורר.

33
34 5. בדיון שהתקיים בהליך בשלום ביום 14.02.2024, העלה הנתבע את הטענה כי לבית משפט
35 השלום אין סמכות לדון בהליך כיון שמדובר בסכסוך בין בעלי מניות. עם זאת, הנתבע לא פירט

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 ע"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

טיעון זה ומרבית הדיון בפרוטוקול נוגע לפרשנות סעיף הבוררות בהסכם. לאחר מכן מצוין בפרוטוקול כי התקיים דיון מחוץ לפרוטוקול, שבסופו נרשמה הסכמת התובע כמפורט: "אני מסכים שהסמכות לדון במחלוקת, בין אם הסעד המבוקש הוא מינוי בורר ובין אם מדובר בסעד כספי, נתונה לבית המשפט המחוזי. אבקש, בהסכמת חברי, למחוק את התביעה ללא צו להוצאות". הנתבע הסכים, על אף שהדגיש כי אינו מסכים לסעד של מינוי בורר. בהמשך ניתן פסק דינו של בית המשפט לפיו התביעה נמחקת ללא צו להוצאות. פסק הדין לא נומק, ואף לא כלל את הסכמות הצדדים שנרשמו בפרוטוקול.

6. לאור העובדה שהצדדים הסכימו כי הסמכות העניינית היא לבית המשפט המחוזי, וההליך הוגש למחלקה הכלכלית, קבעתי כי "בטרם יינתנו הנחיות בנוגע להליך, יגיבו הצדדים עד ליום 31.07.24, ויבהירו מדוע יש סמכות עניינית לבית המשפט הכלכלי". בהתאם לכך הגישו הצדדים את טיעוניהם בשאלה זו.

תמצית טיעוני הצדדים

טיעוני התובע

7. התובע טוען כי במסגרת ההליך בשלום, טען הנתבע שם כי לבית משפט השלום אין סמכות עניינית לדון בתובענה, וזו נתונה לסמכות בית המשפט המחוזי, ועל כן הצדדים הסכימו במסגרת ההליך בשלום, כי הסמכות העניינית נתונה לבית המשפט המחוזי, ועל כן נמחק ההליך שם.

8. התובע טוען עוד כי גם לגופם של דברים התובענה מצויה בסמכות המחלקה הכלכלית שכן מקור הסכסוך בין הצדדים נובע: "מעצם היותם בעלי מניות באותה חברה", וכי עילות או סעדים נוספים, כגון תביעתו להרמת מסך ההתאגדות במקרה זה, נגררת לשאלה מרכזית זו.

9. התובע מוסיף וטוען כי המצב במקרה זה שבו ההליך הראשון נמחק ותחתיו הוגשה התביעה שלפניי, זהה למצב של העברת התביעה מבית משפט השלום בהנמקה של חוסר סמכות. לכן, לטענתו, אף אם יוחלט, שהתביעה, על פי מאפייניה, אינה עניין כלכלי המקנה סמכות למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי, יש להותיר אותה להתברר במחלקה הכלכלית בהתאם לכלל "לא יעברנו עוד" הקבוע בסעיף 49(ג) לחוק בתי המשפט, כאילו הועברה מבית משפט השלום ולא נמחקה והוגשה מחדש.

10. בסיכום הדברים נטען כי אם ייקבע שאין בסמכות בית המשפט לדון בתביעה "יעמוד התובע בפני שוקת שבורה ובאי יכולת לעמוד על נזקיו באשר כל דלתות הערכאות יחסמו בפניו ויגרם לו נזק כלכלי אדיר" (פס' 14), ואילו הנתבע יצא נשכר.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 24-07-12529 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

טיעוני הנתבעים

11. בתגובת הנתבעים נטען כי בהליך שהתנהל בבית משפט השלום, כי עילת התביעה המרכזית והעיקרית הייתה קיפוח המיעוט, כאשר התובע תבע כי ימונה בורר שיכריע בסוגיה מכוח סעיף בוררות מחייב בין הצדדים. לטענתם, בעקבות התנגדות הנתבע שם [בהליך שם נתבע רק הנתבע ולא החברה - מ' א' ג'], נמחקה התובענה תוך שהתובע ויתר על מינוי בורר.

הנתבעים טוענים אמנם כי חלק מעילות התביעה שהוספו בתביעה שלפניי, כמו העילה של הרמת מסך ההתאגדות היא בסמכות בית משפט השלום, עם זאת, הנתבעים הותירו את ההחלטה בעניין הסמכות העניינית לשיקול דעת בית המשפט.

דיון והכרעה

על הסמכות העניינית

הבסיס הרעיוני לסמכות העניינית

12. בטרם אדון בשאלה האם הסמכות העניינית במקרה זה נתונה למחלקה הכלכלית, אדון בבסיס הרעיוני ובצורך בקביעת הסמכות העניינית, שאלות המשליכות על המקרה שלפניי (לסקירה היסטורית של כללי הסמכות העניינית ראו: יששכר רוזן-צבי, **הרפורמה בסדר הדין האזרחי, מורה נבוכים**, 687 (מהד' שלישית, דיגיטלית, עדכון אחרון מרץ 2024, להלן רוזן-צבי, **הרפורמה בסדר הדין האזרחי**). הצורך בכללי סמכות עניינית נובע משתי סיבות מרכזיות. הראשונה, מכך שקיימות, על פי החוק, ערכאות שיפוטיות שונות, שלהן סדרי דין נבדלים, כדי להשיג מטרות מהותיות שונות (בתי המשפט האזרחיים (על ערכאותיהם השונות), בתי הדין לעבודה, בית המשפט לענייני משפחה, בית המשפט לתביעות קטנות, בית המשפט לעניינים מנהליים ועוד). לאור זאת, יש לקבוע כללים לחלוקת ההליכים בין הערכאות השונות. הסיבה השנייה נוגעת לחלוקת הסמכות העניינית בין בית משפט השלום לבית המשפט המחוזי. הנימוק המרכזי לחלוקה זו היה כי עניינים מורכבים ידונו לפני שופטים בעלי ניסיון שיפוטי ניכר (ראו לעניין זה בג"ץ 7067/07 **חיים נתנאל בע"מ נ' שר המשפטים פרו' דניאל פרידמן**, פס' 24 לפסק דינו של כב' השופט א' א' לוי (נבו, 30.8.2007). עוד ראו בהרחבה, **רוזן צבי, הרפורמה בסדר הדין**, שם, פס' 9, בעמ' 690). עם זאת, בשני המקרים הבסיס הפורמלי להבחנה הינו עקרון חוקיות המינהל. לכל אחת מערכאות השיפוט מוקנות סמכויות על פי חוק, וערכאה אחת אינה רשאית, לאור עקרון זה, לדון בעניינים המצויים בסמכות ערכאה אחרת (ראו לעניין זה בג"ץ 8638/03 **סימה אמיר נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים**, פ"ד ס"א (1) 259 (2006) וכן רע"א 4198/10 **חיים איבגי נ' רחל תהילה גבאי** (נבו, 25.12.2012)).

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי, מערבת הן סמכות ייחודית, הן הבחנה בין בית משפט השלום לבית המשפט המחוזי, בעניינים המצויים, לפחות מבחינת תקרת סכום התביעה, בסמכות בית משפט השלום.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

סמכות עניינית ייחודית וסמכות עניינית מקבילה

13. הבחנה נוספת שיש לערוך, בטרם אדון בסמכותה העניינית של המחלקה הכלכלית בכלל, ובמקרה שלפניי בפרט, היא בין סמכות עניינית ייחודית, המקנה סמכות לערכאה אחת בלבד (כגון בתי הדין לעבודה) לבין סמכות מקבילה, כאשר המחוקק הסמיך מספר ערכאות לדון באותו עניין. גם לעניין זה המחלקה הכלכלית היא ייחודית, משום שאין מדובר בבית משפט לעניינים כלכליים שלו סמכות ייחודית, אלא במחלקה בבית המשפט המחוזי, שסמכויותיה הוגדרו בחוק, וכיום קיימות שתי מחלקות כאלו – בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו ובבית המשפט המחוזי בחיפה. תובענות בעניינים כלכליים המוגשות במחוזות שיפוט אחרים, נדונות במחלקה האזרחית של אותם בתי משפט.

אופן קביעת הסמכות העניינית

14. **רוזן צבי, הרפורמה בסדר הדין**, סבור כי בדיקת הסמכות העניינית צריכה להיעשות בשלבים (שם, בעמ' 697-699 פרק 2, פס' 16-17):

"בשלב הראשון, יש לבדוק אם קיימת הוראת חוק המקנה לערכאה שיפוטית ייחודית כלשהי את הסמכות לדון באותו עניין. שאלה זו מוכרעת, על פי רוב, לפי מבחן העילה או מבחן מהות הסכסוך (ולא מבחן הסעד). הסיבה לכך היא שסמכות השיפוט מוקנית לערכאה שיפוטית כלשהי מכיוון שלדעת המחוקק היא מתאימה לדון בסוג העניין שבו עוסקת התובענה, בשל מהותה המיוחדת של התובענה הדורשת מומחיות או כישורים מיוחדים, וללא קשר לסעד המבוקש. [...] לעיתים הקנה המחוקק סמכות ייחודית לדון בעניין כלשהו לאחת הערכאות של בתי המשפט הרגילים, ולא דווקא לערכאה שיפוטית ייחודית. כך למשל, הסמכות לדון בעניינים כלכליים.... נתונה לבית המשפט המחוזי [...]...."

בשלב השני, אם אין הוראת חוק ספציפית, המסמיכה ערכאה שיפוטית כלשהי לדון ולהכריע בעניין, סמכות השיפוט נתונה לבתי המשפט הרגילים. במקרים אלה יש אם הערכאה המוסמכת היא בית משפט שלום או בית המשפט המחוזי. שאלה זו מוכרעת, בדרך כלל, על פי מבחן הסעד."

(הדגשות במקור – מ' א' ג')."

כעת, ולאור האמור לעיל, אדון בשאלת הסמכות העניינית של המחלקה הכלכלית, ולאחר מכן אבחן מה ההשלכות של הגשת הליך ומחיקתו, או העברתו לערכאה אחרת.

סמכות המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי

הבסיס הרעיוני להקמת המחלקה הכלכלית

15. בשנת 2010 הוקם בית המשפט לעניינים כלכליים שהוא למעשה מחלקה בתוך בית המשפט המחוזי, ונמסרה לו הסמכות לדון בנושאים בעלי היבטים כלכליים מורכבים הדורשים מומחיות מיוחדת ראו חוק בתי המשפט (תיקון מס' 59), התש"ע-2010 ס"ח 2253, אז הוקמה המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו. בשנת 2018 הוקמה המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בחיפה (ראו חוק בתי המשפט (תיקון מס' 92), התשע"ח-2018, ס"ח 2691). במסגרת התיקונים האמורים נקבע כי הסמכות העניינית לדון ב"עניין כלכלי" מסורה לבתי המשפט

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 24-07-12529 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

המחוזיים בכל ששת המחוזות בישראל, ולא רק למחלקות הכלכליות בבתי המשפט המחוזיים בתל אביב ובחיפה (ראו סעיף 40(6) לחוק בתי המשפט). אולם, אם הוגשה תובענה ב"עניין כלכלי" לבתי משפט שבהם הוקמה מחלקה כלכלית, הסמכות לדון בה נתונה אך ורק לשופטי המחלקה הכלכלית (ראו סעיף 42(א) לחוק בתי המשפט, התשמ"ד-1984). בהמשך החלטה זו אתייחס למחלקה הכלכלית בבית משפט זה, אך הדברים יפים גם לעניין כלכלי הנדון בבתי המשפט המחוזיים שלא הוקמה בהן מחלקה כלכלית בעת הזו.

16. דברי ההסבר להצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 59) (סמכות בעניינים כלכליים), התש"ע – 2010, ה"ח הממשלה 484, 358 (להלן: **דברי ההסבר**) מבהירים את המטרה לשמה הוקמה המחלקה הכלכלית:

"הרציונל שבבסיס ההסדרים המוצעים בהצעת חוק זו הוא יצירת תשתית קבועה ומהודקת של מערכת שיפוט יעילה ומקצועית, שבה יידונו מרבית העניינים הנוצרים בדיון הכלכלי. ההסדרים המוצעים יאפשרו התמקצעות של השופטים שידונו בעניינים הכלכליים, ויביאו לאחידות ולעקביות הפסיקה בעניינים אלה, ולהקטנת אי הוודאות ולהגברת היציבות בתחום הכלכלי.
יצוין כי לצורך הקמתה של המחלקה הכלכלית עתיד בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו לקבל תגבור של שלושה שופטים חדשים. על רקע זה, יהיה ניתן לעשות שימוש בהסדר המוצע בהצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט - 2009 (הצ"ח הממשלה, 436 עמ' 348), ככל שיאושר בידי הכנסת, ושלפיו יהא רשאי מנהל בתי המשפט, על פי הסמכת נשיא בית המשפט העליון ובאישור שר המשפטים, להעביר הליכים מבית משפט אחד לבית משפט אחר של אותה דרגה, בנסיבות המתאימות. כך, תיקים כלכליים אשר יוגשו, על פי כללי הסמכות המקומית, לבתי משפט מחוזיים ברחבי הארץ יהיה ניתן להעבירם מכוח הסמכות האמורה למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי שבתל-אביב-יפו.
(הדגשות שלי. מ' א' ג')

ועוד בהמשך דברי ההסבר, בעמ' 364 ישנה התייחסות לסופיות ההחלטה בשאלה אם עניין מסוים עונה להגדרת "עניין כלכלי":

"סעיף 5
מוצע לקבוע, כי לא תינתן רשות ערעור על החלטה של המחלקה הכלכלית או של בית משפט אחר בשאלה אם עניין מסוים שהובא לפניו הוא עניין כלכלי או עניין כלכלי-מינהלי כהגדרתם המוצעת בהצעת החוק, או עניין אחר שבתחום סמכותה של המחלקה הכלכלית, כאמור בסעיף 40(א)(ג)(3) לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 2 להצעת החוק. זאת כדי לקצר ולייעל את ההליכים בעניינים אלה. ברי כי ערעור בשאלת הסמכות יוכל להידון במסגרת ערעור על פסק הדין בכללותו. [...] ביחס לערעורים על החלטות אחרות של המחלקה הכלכלית, יחול הדין הקבוע בסעיף 41(ב) לחוק שלפיו ניתן לערער על החלטות אלה ברשות. רשות כאמור תינתן, לפי אותו סעיף, רק במקרה שבו שוכנע בית המשפט כי דחיית הדיון בערעור על החלטה כאמור, לשלב הערעור על פסק הדין בכללותו, יהיה בה כדי להשפיע באופן ממשי על זכויות הצדדים או כי עלול להיגרם לצד להליך, נזק של ממש, או אם עלול להתנהל הליך מיותר או בדרך שגויה."
(הדגשות שלי. מ' א' ג').

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 ע"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

17. על הבסיס הרעיוני והחשיבות להפנות למחלקה הכלכלית רק את אותם עניינים בהם הפן הכלכלי הוא משמעותי עמד כב' השופט יורם דנציגר ברע"א 5645/13 דוד צוקר ובניו חברה לבניין ולהשקעות נ' דוד צוקר, פס' 8 (נבו 8.9.2013):

"תכליתם של סעיפים אלו, כפי שעמד עליה המחוקק, היא "לקצר ולייעל את ההליכים בעניינים אלה", והיא עולה בקנה אחד עם המגמה הקיימת לצמצום האפשרות להגשת ערעורים על החלטות ביניים בהליכים אזרחיים [ראו: דברי הסבר להצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 59) (סמכות בעניינים כלכליים), התש"ע-2010, ה"ח הממשלה 484, 364]. תכלית זו היא הניצבת אף בבסיסו של סעיף 79(ב) לחוק, אשר מכוחו קבעה המחלקה הכלכלית כי אין אפשרות להעביר את הדיון פעם נוספת [ראו, למשל: ע"א 501/64 וינשטוק נ' וינשטוק, פ"ד יט 533, 540 (1965) שם הודגשה מטרת הסעיף "כי סכסוכי סמכות יפתרו בדרך יעילה וקצרה"; ראו גם: רע"א 3319/00 שור נ' בן-יקר גת חברה להנדסה ובניין בע"מ, פ"ד נה(2) 817, 820 (2001) שם צוין בקשר לסעיף 79(ב) לחוק כי "טעמים פרגמטיים מצדיקים להימנע ככל האפשר מלאפשר לבעלי-הדין 'לטלטל' את ההליכים המתנהלים ביניהם מבית-משפט אחד למשנהו ולאחר מכן שוב לבית-משפט אחר; גם לדיונים בעניין הסמכות צריך להיות פעם סוף על-מנת שבעלי-הדין ייכנסו מוקדם ככל האפשר לעובי הקורה של טענותיהם לגופו של העניין"]".
(הדגשות שלי – מ' א' ג').

לסיכום, עולה מהאמור לעיל, כי הבסיס הרעיוני להקמת המחלקה הכלכלית היה התמחות, מקצועיות שיביאו ליעילות. ניתן ללמוד זאת מההסבר המפורש בדבר חשיבות קיצור ויעילות ההליכים, מסופיות ההחלטה בדבר התאמת התובענה לדיון במחלקה הכלכלית, ומהרשות להעביר עניין לבית משפט אחר אם כרוך בו עניין כלכלי שאינו משמעותי (עוד ראו לעניין זה: דניאל רימון וטל אמיר "בית המשפט הכלכלי – מדלור לישראל" **תאגידים** ז(4) 3, 16 (2010)).

מהו עניין כלכלי שבסמכות המחלקה הכלכלית

18. סמכות המחלקה הכלכלית משתרעת על "עניינים כלכליים" כהגדרתם בסעיף 42(א) לחוק בתי המשפט. כדי לקבוע האם הסמכות היא לבית המשפט הייחודי, היינו, למחלקה הכלכלית, יש לבחון מהו "עניין כלכלי" והאם התובענה שלפניי עונה על הגדרה זו.

19. סעיף 40 לחוק בתי המשפט קובע:

"40. בית משפט מחוזי ידון באלה:

[...]

(6) עניין כלכלי כהגדרתו בסעיף 42א"

סעיף 42א לחוק קובע:

42א. בסימן זה –

[...]

"עניין כלכלי" – כמשמעותו בסעיף 42ב;

סעיף 42ב לחוק קובע:

"(א) עניין כלכלי הוא כל אחד מהעניינים המפורטים להלן, למעט תביעה אזרחית שבית המשפט לענייני משפחה מוסמך לדון בה –

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

[...]
(3) עניין אזרחי בקשר לזכויות או לחובות של בעלי מניות בחברה ככאלה, המוסדרים בתקנון החברה או בחוזה אחר;
[...]
(6) עניין אזרחי שהוא בסמכות בית משפט שלום לפי סעיף 51(א)(2) או (3) או בסמכות בית המשפט המחוזי לפי סעיף 40, הכרוך בעניין כלכלי כאמור בפסקאות (1) עד (5), ובלבד שנושאם אחד או שהם נובעים מאותן נסיבות ושחלקו של העניין הכלכלי הוא משמעותי; לא היה חלקו של העניין הכלכלי משמעותי, רשאי בית המשפט להעביר גם את העניין הכלכלי לבית המשפט המוסמך לדון בעניין האזרחי כדי שידון בהם יחדיו, אם לדעתו הנזק מפיצול הדיון עולה על התועלת מקיום הדיון בפניו; בית המשפט שאליו הועברה תובענה לפי סעיף זה לא יעבירה עוד;"

20. השאלה האם עניין כלשהו הוא "עניין כלכלי" אינו נבחן על פי מבחן הסעד אלא על פי מבחן העילה, וזאת לאור ההיגיון שבקיומה של ערכאה מקצועית הדנה בעניינים הכלכליים בלא קשר לשווי התובענה. עם זאת, תביעה שאינה בגדר עניין כלכלי ומסתמכת על עילות אזרחיות "רגילות" כגון דיני החוזים, דיני הנזיקין, דיני השליחות ודיני עשיית עושר ולא במשפט לא ידונו בבתי המשפט המחוזיים אם שווי התביעה נמוך מ-2.5 מיליון ₪ (ראו: רע"א 4180/15 דניאל בירן נ' עודד צוקר ואח' (נבו 15.7.2015, להלן: עניין בירן). עוד ראו: רוזן צבי, הרפורמה בסדר הדין האזרחי, פסי' 9, עמ' 690).

21. דברי ההסבר כוללים התייחסות להגדרת "עניין כלכלי" (עמ' 60-359 לדברי ההסבר):

"בפסקת משנה (א)(3) להגדרה המוצעת, מוצע לכלול בגדר "עניין כלכלי" את כל העניינים האזרחיים לפי חוק הייעוץ. בשונה מהליכים אזרחיים לפי חוק החברות, חוק ניירות ערך וחוק השקעות משותפות, הנדונים ברובם, כבר היום, לפני בית המשפט המחוזי, הרי שהליכים אזרחיים לפי חוק הייעוץ, שהוא חוק צרכני בטיבו, המבוסס על התקשרות הסכמית לשירות בין בעל רישיון ללקוח, יכול שיוגשו בדרך של תביעה אישית, וזו תנותב לבית משפט השלום או לבית המשפט המחוזי, בהתאם לסכום התביעה. לפיכך, מהווה התיקון המוצע שינוי לעומת המצב הקיים.

[...]
בפסקת משנה (ה) להגדרה המוצעת, מוצע לקבוע, כדי להימנע, ככל שניתן, מפיצול דיונים בערכאות שונות, כי במקרים שבהם עילות התביעה נובעות מאותן נסיבות, יהיה מוסמך בית המשפט המחוזי לדון בכל עניין אזרחי הכרוך בעניין כלכלי כהגדרתו בפסקאות משנה (א) עד (ד) להגדרה המוצעת, ובלבד שהעילה לפי הדין הכלכלי היא משמעותית ביחס לנסיבות שעליהן מושתתת התביעה. יובהר לעניין זה, כי אין הכוונה שהעילה מן הדין הכלכלי תהיה העיקר ושאר העילות טפלות לה. ייתכנו מקרים שבהם גם העילות הכרוכות יהיו משמעותיות ביחס לנסיבות המקרה, ואולם די בכך שהעילה מן הדין הכלכלי היא משמעותית כשלעצמה, כדי להקנות את סמכות השיפוט לגבי כלל העילות האזרחיות הכרוכות, לבית המשפט המחוזי. לעניין זה יובהר כי בהתאם לפסקת המשנה האמורה, יהיה ניתן לכרוך רק עילות שסמכות השיפוט לגביהן נתונה לבית משפט השלום בשל סכום התביעה. אין בהוראה המוצעת כדי לאפשר לכרוך בעילה לפי הדין הכלכלי עילות הנתונות לסמכותה הייחודית של ערכאה אחרת עקב נושא התביעה, כגון עילות המתבררות בבית הדין לעבודה או בבית הדין להגבלים עסקיים." (הדגשות שלי. מ' א' ג')

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 24-07-12529 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

22. היכולת לשמור על בסיס רעיוני זה בפועל, תלויה, בין היתר, בסינון נכון ויעיל של העניינים הנדונים בו, שאחרת יגדל העומס על המחלקה הכלכלית שתשקיע את משאביה המדוידים בניהול תביעות שאין מקומן במחלקה זו. דיונים במחלקה הכלכלית בתובענות שאין מקיימות את התנאים הנדרשים כדי להקנות סמכות למחלקה זו, חותרת תחת הבסיס הרעיוני שעמד בבסיס הקמתה.

האם התובענה שלפניי היא בעניין כלכלי משמעותי ונכללת בסמכות המחלקה הכלכלית

23. ההבחנה בין תביעות בהן עניין כלכלי משמעותי, בלשון החוק, המצויות בסמכות המחלקה הכלכלית לבין תביעות שאין בסמכותה נדונה בבית המשפט העליון ובבתי המשפט המחוזיים לא אחת מאז שחוקק תיקון 59 לחוק. נקבע כי סעיף 42ב(א)(6) קובע חריג לכלל שלפיו הסמכות העניינית בין בית משפט השלום לבית המשפט המחוזי נקבעת בהתאם לסעד המבוקש בתביעה, ולפיו תהיה למחלקה הכלכלית הסמכות לדון גם בתביעות שיש להן מאפיינים מורכבים המערבים עניינים אזרחיים בסמכות בית משפט השלום עם עניינים כלכליים. בית המשפט עמד על כך ברע"א 7257/20 משה עמר נ' שי אריאלי 10 (נבו 7.3.2021 להלן: עניין עמר):

"בתחומים מסוימים ראה המחוקק לסטות ממבחן הסעד, ולקבוע מבחנים אחרים לסיווג סמכותן העניינית של ערכאות השיפוט [.....] כך למשל, נקבע בסעיף 40(6) לחוק בתי המשפט כי בית המשפט המחוזי (או המחלקה הכלכלית שבו, אם קיימת בו מחלקה מעין זו, ראו: סעיפים 42-44 לחוק בתי המשפט) יהא מוסמך לדון ב"עניין כלכלי", וזאת אף אם על-פי שוויו, מצוי אותו עניין כלכלי בסמכותו של בית משפט השלום (ראו: רע"א 4180/15 בירן נ' צוקר [פורסם בנבו] 15.7.2015))."

(הדגשה שלי. מ' א' ג')

24. בהמשך פסק הדין בעניין עמר ישנה התייחסות לסמכות לדון בעניין אזרחי הנוגע לזכויות או לחובות של בעלי מניות בחברה, אשר מוגדר כעניין כלכלי בסעיף 42ב(א)(3) לחוק (פס' 11):

"בסעיף 42ב(א)(3) לחוק בתי המשפט הוגדר "עניין כלכלי", בין היתר, כ"עניין אזרחי בקשר לזכויות או לחובות של בעלי מניות בחברה ככאלה, המוסדרים בתקנון החברה או בחוזה אחר". על כך נכתב כי:

"המילה 'ככאלה' נועדה להבהיר, שאין מדובר בכל סכסוך בין בעלי מניות, אלא רק בסכסוך כזה הנובע מעצם היותם בעלי מניות. התיבה 'בחוזה אחר' נועדה להבהיר, כי אין הכרח שהזכויות והחובות יוסדרו בתקנון דווקא. כך, למשל, ייתפס בגדר הסמכות הסכם בין שני בעלי מניות המקנה זכות קדימה לרכישת מניות" (רימון ואמיר, בעמוד 30; וראו גם החלטת כב' השופטת ר' רונן בה"פ (כלכלית ת"א) 21643-11-01 עגיב ייעוץ וניהול בע"מ נ' הראל [פורסם בנבו] 4.5.2011))."

(הדגשה שלי. מ' א' ג')

25. במקרים שבהם בלב התביעה עומדות עילות תביעה שאינן נוגעות לסכסוך בנוגע לזכויות או לחובות של בעלי המניות בחברה, לא תהיה סמכות למחלקה הכלכלית לדון בה, אף אם יש בנסיבות העניין סכסוך גם בין בעלי המניות. כך נקבע, למשל, ברע"א 4180/15 דניאל בירן נ' עודד צוקר ואח' (נבו 15.7.2015 להלן: עניין בירן):

"עמדת המבקש לגופו של עניין היא שתביעת המשיבים מהווה "עניין כלכלי". יוזכר בקצרה כי סעיף 42ב(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, מונה

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

רשימת נושאים שנחשבים "עניין כלכלי". משמעות הדבר, בין היתר, היא שהתובענה תהא בסמכותו העניינית של בית המשפט המחוזי, אף אם לפי שוויה היא מצויה בסמכות בית משפט השלום (סעיף 40(6) לחוק בתי המשפט). המבקש מתמקד בסעיף 42ב(א)(3) לחוק, שם נאמר כי עניין כלכלי הוא גם "עניין אזרחי בקשר לזכויות או לחובות של בעלי מניות בחברה ככאלה, המוסדרים בתקנון החברה או בחוזה אחר". ברם דעתי היא שהגדרה זו איננה תואמת את אופי התביעה שהוגשה כאן. בלב כתב התביעה שהגישו המשיבים עומדות טענות בקשר למצגים כוזבים, מעשי תרמית והתנהגות חסרת תום לב מצדו של המבקש. על הרקע הזה תובעים המשיבים השבה ופיצוי מכוח סעיפי החוק הרלבנטיים, ובראשם חוק החוזים, פקודת הנזיקין, חוק השליחות, וחוק עשיית עושר ולא במשפט. אלו הם מאפייני התיק העיקריים ועילות התביעה המרכזיות, כפי שהוצגו בכתבי בית הדין. כמובן, אינני מביע כל עמדה ביחס לטענות הצדדים בתביעה העיקרית. הדיון בסמכות העניינית מתמקד ב-ד' אמותיו של כתב התביעה. בקשר לכך, עינינו הרואות כי לב הסכסוך איננו נוגע לזכויות או לחובות "של בעלי מניות בחברה ככאלה". על הרקע הזה - אינני רואה כי נפלה שגיאה משפטית בקביעת ערכאות קמא לפיה אין זה "עניין כלכלי", כמשמעותו בחוק. (הדגשות שלי - מ' א' ג')

כלומר, לא כל טיעון הנוגע למניות של חברה מסוימת, וודאי לא כל טיעון הנוגע למערכת היחסים בין בעלי מניותיה, עולה כדי "עניין כלכלי" המקנה סמכות למחלקה הכלכלית לפי החוק, אלא נדרש שהסכסוך ינבע מעצם היותם בעלי מניות בחברה, ובקשר לכך. כך, למשל, כשמדובר בהסכם להקצאת מניות או הסכם אחר בנוגע להקמת החברה ולניהולה.

26. בתביעה שלפניי, אף שהצדדים הם בעלי המניות בחברת מעטים, עיקר התביעה עוסק בכספי ההשקעה שהעביר התובע לחברה על פי ההסכם בין הצדדים. כספים, שלטענת התובע, העביר הנתבע שלא כדין מחשבון החברה לחשבונו הפרטי, וכן להתנהלות רשלנית, כטענת התובע, של הנתבע במגעים עם משקיעים פוטנציאליים. כפי שפרטתי בפתח הדברים ההליך כורך עילות מתחום דיני החברות, החוזים, הנזיקין ואף עשיית עושר ולא במשפט. אמנם התובע הוסיף להליך כאן את החברה כצד, אך אינו מבקש כל סעד מהחברה. בנוסף, הטיעונים לגבי עושיק המיעוט נטענים כולם בנוגע לאותם כספים שהועברו, שלא כדין לטענת התובע, על ידי הנתבע מהחברה לחשבונו הפרטי.

27. אני סבורה כי העילות המרכזיות אינן עונות לתנאים המגדירים "עניין כלכלי". בלב התביעה שלפניי עומד סכסוך עסקי בנוגע למוצר שהתובע טוען כי הובטח לו לגביו מצג מסוים, ונחתם הסכם בינו לבין הנתבעים לצורך ייצורו ושיווקו בהתאם לאותו מצג. לטענתו, הוא עמד במחויבויותיו לפי ההסכם, בעוד שהנתבע הפר את מחויבויותיו שלו. אופן תשלום התגמול במניות, והעובדה שכתוצאה מכך הפכו התובע והנתבע לבעלי מניות באותה חברה, אינו משפיע על אופי ההסכם שביסוד התביעה ולא הופך אותו להסכם הנוגע לזכויות או לחובות של בעלי המניות "ככאלה". מכאן, בדומה לעניין בירן, גם בתביעה שלפניי לב הסכסוך אינו נוגע לזכויות או לחובות של בעלי המניות בחברה "ככאלה", אלא הוא נובע מהסכם מסחרי חיצוני שעיקרו הפטנט והמוצר, ובעיקר בטענה לנטילת כספי החברה שלא כדין ע"י הנתבע, לה טוען התובע.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

על כן, אין מדובר בתביעה שלפניי בעניין כלכלי משמעותי, והסמכות לדון בתביעה היא לבית משפט השלום.

עתה אפנה לבחון את תוצאות הסיווג בנסיבות המקרה שלפניי.

הגשת תביעה למחלקה הכלכלית שאינה בעניין כלכלי משמעותי

28. החוק קובע במפורש כי בית המשפט המחוזי רשאי להעביר תובענה שבה החלק הכלכלי אינו משמעותי, לבית המשפט המוסמך מכוח סעיף 442 לחוק בתי המשפט. כאמור לעיל, הסיפא של סעיף 442ב(א)(6) קובעת כי:

"לא היה חלקו של העניין הכלכלי משמעותי, רשאי בית המשפט להעביר גם את העניין הכלכלי לבית המשפט המוסמך לדון בעניין האזרחי כדי שידון בהם יחדיו, אם לדעתו הנזק מפיצול הדיון עולה על התועלת מקיום הדיון בפניו; בית המשפט שאליו הועברה תובענה לפי סעיף זה לא יעבירה עוד";
(הדגשות שלי. מ' א' ג').

29. לכאורה, על פני הדברים, ומשקבעתי כי אין מדובר בעניין כלכלי משמעותי, ניתן היה להעביר את התובענה לבית משפט השלום ולסיים בכך החלטה זו. אולם, במקרה זה טוען התובע כי מצב הדברים שבו ההליך הראשון נמחק ותחתיו הוגשה התביעה שלפניי, זהה מבחינת הדין למצב של העברת התביעה מבית משפט השלום בהנמקה של חוסר סמכות. לכן, לטענתו, אף אם יוחלט (כפי שהוחלט) שעל פי מאפייניה היא אינה עניין כלכלי המקנה סמכות למחלקה הכלכלית, יש להותיר אותה להתברר במחלקה זו בהתאם לכלל "לא יעבירו עוד", כאילו הועברה מבית משפט השלום ולא נמחקה והוגשה מחדש. התובע הפנה לעניין זה לסעיף 49(ג) לחוק. עוד טוען התובע כי הצדדים הסכימו כי העניין בסמכות המחלקה הכלכלית, ועל כן נמחק ההליך בשלום. לאור טיעונים אלו אדון כעת בשאלת העברת תובענה למחלקה הכלכלית, ומתי, במקרים אלו, יחול הכלל של "לא יעבירו עוד".

העברת תובענה למחלקה הכלכלית מכוח הסכמת הצדדים

30. הסמכות העניינית של בית המשפט אינה נובעת מהסכמת הצדדים, והסכמתם, שבמקרה שלפניי אף לא קיבלה ביטוי בפסק הדין עצמו בהליך בשלום, אינה קונה סמכות עניינית מקום שזו אינה קיימת לפי החוק. כך, למשל, בב"ש 748/86 ב.ס.ט. חברה לעבודות בניה ופתוח בע"מ נ' קיבוץ יפעת, פ"ד מ(4), 379, 384 (1986), נקבע כי: **"שום כמות של הסכמה לא תוכל להקנות סמכות לבית המשפט"** (דברים שנאמרו במקור ע"י השופט קופלנד ב-H.C. 101/42 Malka Fenigstein-Levi v. Itzhaq Ben Ari Fenigstein, P.L.R. Vol. 9, p. 553; (1942), S.C.J. P. 569; CT.L.R. Vol. 12, p. 209 (1942), והובאו בהסכמה בה"מ 282/74 יוסף לוי נ' מדינת ישראל, ו-3 אח', פ"ד כח(2) 477, 483 (1974)). בדומה, נפסק ברע"א 3627/22 הנד זאהדה אלקדמאני נ' פאטמה ברכאת אבו אלפילאת, פס' 12 (נבו, 18.8.22) כי: **"הלכה פסוקה היא כי אין בכוחם של הצדדים להתנות על סמכותו העניינית של בית המשפט וכי אין בהסכמתם כדי לרפא העדר סמכות עניינית"** (למחלוקת

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

מלומדים בהקשר זה ראו מחד: רוזן-צבי, **הרפורמה בסדר הדין האזרחי**, פס' 28-30, עמ' 710, המבקר את חוסר האפשרות להתנות, בנסיבות מסוימות, על כללי הסמכות העניינית, לבין אלון קלמנט, "חריגה מסמכות עניינית בהליך האזרחי, **משפט ועסקים**" י"ח, 500-501 (תשע"ה), הסבור כי מדובר בכלל ראוי לאור עקרון חוקיות המינהל. עוד ראו בהקשר זה: שי נ' לביא, "על ערעורי-ביניים, סמכות עניינית ועלות שיפוטית שקועה", **משפט ועסקים** יט, 627 (2016).

העברת הליך בשל חוסר סמכות

31. בשל עקרון חוקיות המינהל, בית המשפט לא אמור לדון בעניין שאינו בסמכותו ועליו להעבירו לערכאה המוסמכת. לפני הרפורמה בתקנות סדר הדין האזרחי עמדה לפני בית המשפט אפשרות נוספת, והיא דחיית התובענה תחת העברתה כאמור (ראו: תקנה 101(ב) לתקנות הישנות), בהמשך תוקנה תקנה זו ונקבע כי בית המשפט לא ייעתר לדחייה מחמת חוסר סמכות, אם נראה לו שיש להעביר את העניין לבית משפט מוסמך. היינו, במסגרת התקנות הישנות נקבע כי כאשר יש ערכאה המוסמכת לדון בסכסוך, יש להעבירו לאותה ערכאה. בתקנות החדשות הושמטה כליל האפשרות לסלק על הסף תובענה בשל חוסר סמכות (ראו: פרק ו' לתקנות), והותירו לבית משפט מוצא כמעט יחיד במקרה שתיק הגיע אליו בחוסר סמכות, והיא העברתו לערכאה המוסמכת לפי סעיף 79 לחוק בתי המשפט (כאשר אין נמצא בית משפט מוסמך, או במקרים של שימוש לרעה בהליכי משפט, ניתן להורות על מחיקת ההליך). סעיף זה, שכותרתו "**סעד בשל חוסר סמכות**", קובע:

"(א) מצא בית משפט שאין הוא יכול לדון בענין שלפניו מחמת שאינו בסמכותו המקומית או העניינית, והוא בסמכותו של בית משפט או של בית דין אחר, רשאי הוא להעבירו לבית המשפט או לבית הדין האחר, והלה ידון בו כאילו הובא לפניו מלכתחילה, ורשאי הוא לדון בו מן השלב שאליו הגיע בית המשפט הקודם.
(ב) בית המשפט או בית הדין שאליו הועבר ענין כאמור, לא יעבירו עוד."

32. בטרם אדון בהשלכות ההעברה, אציין כי התובע בטיעונו לא הפנה לסעיף זה לתמיכה בטענתו כי מחיקת התביעה והגשתה מחדש מחייבות את החלת הכלל "לא יעבירו עוד", אלא לסעיף 49 לחוק בתי המשפט, שכותרתו: "העברת ענין מבית משפט שלום אחד למשנהו". סעיף זה, על פניו, אינו רלוונטי לענייננו. הסעיף מסמיך את נשיא בית משפט השלום להורות על העברת תובענה מבית משפט שלום אחד למשנהו באותו המחוז, כל עוד הדיון בתובענה טרם החל, ובכפוף לשקילת הפגיעה בבעלי הדין כתוצאה מההעברה, המרחק בין שני בתי המשפט והבטחה של נגישות לבעלי הדין לבית המשפט הנעבר. במקרה כזה קובע הסעיף כי "**בית המשפט שאליו הועבר ענין כאמור, לא יעבירו עוד**". במקרה שלפניי אין מדובר בהחלטת נשיא בית משפט שלום, אלא במחיקת התביעה בהליך בשלום, ללא נימוקים, והגשת תביעה חדשה (בשינוי צדדים, עילות וסעדים), למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי.

33. הסעיף הרלוונטי לענייננו, הוא, כאמור, סעיף 79(א) לחוק בתי המשפט, העוסק בהעברת תובענה מבית משפט אחד לאחר במקרה שבו נמצא כי התובענה הוגשה לבית משפט מחוסר סמכות

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 ע"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

עניינית או מקומית. גם סעיף 79 לחוק קובע כי "בית המשפט או בית הדין שאליו הועבר ענין כאמור, לא יעבירו עוד". במקרים בהם פועל בית משפט מכוח סעיף זה עליו לציין זאת, לנמק את חוסר הסמכות של בית המשפט המעביר, והסמכות של בית המשפט הנעבר. לא כך פעל בית משפט השלום במקרה זה, שהורה על מחיקת התביעה, ללא נימוקים. אמנם, בפרוטוקול הדיון נרשם כי התובע מוותר על תביעתו להעביר את ההליך לבוררות, וכן נרשמה הסכמת הצדדים כי העניין בסמכות המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי, אולם פסק הדין שהורה על מחיקת התביעה לא כלל הסכמות אלו ואף לא הפנה אליהן. בנסיבות אלו, כפי שאפרט להלן, לא ניתן לומר שיש זהות בין מחיקת התביעה להעברת ההליך מכוח סעיף 79(א).

34. שאלה דומה נדונה ברע"א 3748/05 בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ נ' שרת התקשורת (נבו 1.5.2005 להלן: עניין בזק), שם הוגשה לבית המשפט המחוזי (בשבתו כבית משפט לעניינים אזרחיים), תובענה שעניינה החלטות שהתקבלו ע"י שר התקשורת, על פי הנתען, בחוסר סמכות וחוסר סבירות. המשיבה, שרת התקשורת, עתרה להעברת ההחלטה לדיון לפני בית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ. בית המשפט המחוזי נעתר לבקשתה והעביר את הדיון מכוח סעיף 79(א) לחוק בתי המשפט. בקשת רשות הערעור נדחתה. כב' השופט, לימים הנשיא, אשר גרוניס קבע כי לאחר חקיקת חוק בתי המשפט לעניינים מנהליים, אין עוד בסמכות בית המשפט המחוזי, בשבתו בעניינים אזרחיים, לדון בשאלות שהועלו באותה תובענה, הפעלת סמכויות שלטוניות מנהליות בתחום התקשורת. כב' הנשיא גרוניס, התייחס לסעד שניתן ע"י בית המשפט המחוזי וקבע כי יש להעדיף במקרה כזה מחיקת ההליך, חלף העברתו מכוח סעיף 79(א):

"לסיים, ברצוני להקדיש מילים ספורות לסעד שניתן על ידי בית המשפט המחוזי. כזכור, מצא בית המשפט כי אין לו סמכות לדון בהליך ועל כן הורה, מכוח סעיף 79(א) לחוק בתי המשפט, כי העניין יועבר לבית המשפט הגבוה לצדק. העברה כזו של תובענה, בוודאי זו המוגשת על דרך כתב תביעה, עשויה ליצור בעיות מבעיות שונות. אציין אחת: כתב תביעה המוגש לבית משפט בהליך אזרחי רגיל אינו נתמך בתצהיר. לעומת זאת, עתירה לבג"ץ חייבת להיות מלווה בתצהיר (תקנה 4 לתקנות סדר הדיון בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984). על כן, אם מועברת התובענה ממילא יהיה צורך בתיקונים ובהתאמות על מנת לקיים את הדרישות הדיוניות הנוגעות לעתירה. כך אומנם עשתה המבקשת משצדפה לבקשה דנא בקשה להפוך את התובענה לעתירה. נראה על כן, כי שעה שבית משפט מחליט כי עניין שהובא בפניו אינו בסמכותו אלא בסמכות בית המשפט הגבוה לצדק, עדיף שיסלק את התובענה על הסף ולא יורה על העברתה. הכלל שבסעיף 79(א) לחוק בתי המשפט הוא שעל בית המשפט להעביר העניין, אך אין מדובר בחובה שאין לסטות ממנה (זוסמן, סדרי הדין האזרחי (מהדורה שביעית), 1995, עמ' 89). יכולה להישאל השאלה האם ניתן לחזור ולהעלות בפני בית המשפט "הנעבר" את טענת חוסר הסמכות, כאשר בית המשפט מחליט לסלק ההליך על הסף תחת להעבירו. לשון אחר, האם בסיטואציה המתוארת תחול לגבי בית המשפט "הנעבר" ההוראה שבסעיף 79(ב) לחוק בתי המשפט כי "לא יעבירו עוד". התשובה שניתנה היא שגם במקרה של סילוק על הסף שבא חלף העברה, אין בכוחו של בית המשפט "הנעבר" להעביר ההליך פעם נוספת. כלומר, לעניין זה דין סילוק על הסף בשל חוסר סמכות כדיון העברה: המ' 673/69 פוזין נ' מסטשי, פ"ד כג(2) 644.

(הדגשות שלי. מ' א' ג').

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

35. לכאורה, מכוח פסק דין זה ניתן היה לטעון, כי במקרה זה יחול הכלל של לא יעבירו עוד, כיון שהמחיקה הייתה חלף העברה מכוח סעיף 79(א) לחוק בתי המשפט. ולא היא. ראשית, ההחלטה **בעניין בזק** ניתנה כאשר היו בתוקף תקנות סדר הדין האזרחי הישנות, שאפשרו, על פי פרשנותן, סילוק על הסף של תובענה שהוגשה בחוסר סמכות. שנית, ההחלטה **בעניין בזק** מתייחסת לתובענה שלא ניתן להעבירה כפי שהיא, בשל דרישות דיוניות שונות הנובעות מהבדלים דיוניים בין הערכאה המעבירה לערכאה הנעברת, מה שאין כן פני הדברים במקרה שלפניי.

36. בנוסף, כפי שיש לנמק העברת דיון מכוח סעיף 79(א), ולהבהיר מדוע בית המשפט המעביר נעדר סמכות, ומדוע הסמכות נתונה לבית המשפט הנעבר, כך על בית המשפט לפעול כדי שניתן יהיה לראות בפסק דין המורה על מחיקת התביעה בשל חוסר סמכות, כזהה מבחינה מהותית להעברה מנומקת מכוח סעיף 79(א). היינו, ככל שבית המשפט סבור כי הוא נעדר סמכות עניינית, ואינו מעוניין בנסיבות המקרה להעביר את הדיון מכוח סעיף 79(א), עליו להבהיר בהחלטת המחיקה כי זו נעשית לאור חוסר הסמכות של בית המשפט, תוך הנמקה ופירוט מדוע נעדר בית המשפט סמכות ותוך ציון סמכותו של בית המשפט הנעבר.

37. אדגיש, כפי שציינתי בפתח הדברים, ככלל, על פי התקנות החדשות, יהיה מקום לעשות שימוש בסעיף 79(א) לצורך העברה מחוסר סמכות. כזכור, ההחלטה בעניין בזק ניתנה על בסיס התקנות הישנות, שאפשרו סילוק על הסף תחת העברה מכוח סעיף 79(א). עם זאת, ככל שיהיו נסיבות פרטניות בהן סבור בית המשפט כי לו נתונה לו הסמכות לדון בתובענה, אך אינו סבור כי יש מקום להעבירה באותו שלב (ניתן לחשוב על מקרה בו הצדדים מעוניינים לפנות לגישור), אזי יש לציין זאת במפורש ולנמק את הדברים, שאז ניתן יהיה לטעון כי חל הכלל של לא יעבירו עוד.

38. בעניין שלפניי לא קיימת בפסק הדין של בית משפט השלום כל הנמקה שהיא, ואף העובדה שנסמך על הסכמת הצדדים לעניין סמכות המחלקה הכלכלית אינה נזכרת בו עצמו (להבדיל מציון הסכמת הצדדים בפרוטוקול, שאף היא אינה מפורטת). בהעדר הנמקה, לא ניתן להתייחס לפסק הדין של בית משפט השלום כאל סילוק על הסף של ההליך הראשון בנימוק של חוסר סמכות. בהחלט ייתכן כי לאור העובדה שהתובע השתכנע כי הסמכות נתונה למחלקה הכלכלית, ולאור המחלוקת לעניין החובה למנות בורר, ביקש למחוק את התביעה בכדי לשקול את צעדיו. בהעדר כל הנמקה, לא מתקיים הרציונל של "לא יעבירו עוד" (ראו לעניין זה: עדנה בקנשטיין ונאוה ברורמן, "הלא יעבירו עוד?", **עלי משפט** ה', 7, 12 (תשס"ו)).

39. העברת הליך מהמחלקה הכלכלית

לאור האמור לפניי תובענה חדשה, שהוגשה למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי. על כן, יש מקום לבחון את התאמתה לערכאה זו לגופה, כפי שיש לבחון כל תובענה המוגשת למחלקה זו. כפי שקבעתי בהרחבה לעיל, התובענה שלפניי אינה כוללת פן כלכלי משמעותי. לאור האמור, ומכוח סעיף 42(ב)(6) אני מורה על העברת התובענה לבית משפט השלום.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12529-07-24 עו"ד עמיר דורון נ' פיטר גרנר ואח'

40. התובע טען כי אם כך ייעשה, זכויותיו ייפגעו משתביעתו לא תתברר לגופה והתובע יצא נשכר. אמנם, יש הכבדה מסוימת על התובע בהעברת הדיון, אולם אין בכך משום פגיעה בזכויותיו שכן תביעתו תתברר לגופה בבית משפט השלום. אמנם העברה בין ערכאות הנובעת מהעדר סמכות מכבידה על הצדדים, ולשם כך נועד הכלל "לא יעבירו עוד". אולם, גם במקרים, כמו המקרה שלפניי, בהם כלל זה אינו חל, לא ייפגעו זכויות התובע לגופן. ראשית, כתב התביעה בהליך בשלום, וכתב התביעה בהליך זה דומים עד זהים בחלק העובדתי, ועל כן התובע לא נדרש לעבודה משמעותית נוספת. שנית, התובענה נמחקה בהליך בשלום בדיון הראשון מבלי שהתובע חויב בהוצאות. לאור התוצאה לא יחויב התובע בהוצאות גם בהליך זה. על כן יש להעדיף פתרון זה, הן מבחינת נימוקי יעילות, הן מבחינת הבסיס הרעיוני להקמת המחלקה הכלכלית. תביעתו של התובע תתברר לגופה בבית משפט השלום.

סוף דבר

מהנימוקים שפירטתי לעיל אני קובעת כי התביעה אינה מקיימת את התנאים לדיון במחלקה הכלכלית ומורה על העברתה לבית משפט השלום בתל-אביב, המוסמך לדון בה, בהתאם להוראות סעיף 42ב(א)(6) לחוק בתי המשפט [נוסח חדש].

אין צו להוצאות.

ניתנה היום, ה' אלול תשפ"ד, 08 ספטמבר 2024, בהעדר הצדדים.

מיכל אגמון-גונן, שופטת